

Het digitale
notariskantoor

Papier is hardnekkig

Notarissen gaan steeds verder in het digitaliseren van hun processen. Maar hoe verandert dat hun vak? Welke leermomenten zijn er? En hoe papierloos moet een notariskantoor zijn?

TEKST Peter Steeman | BEELD Roel Ottow

In 1975 voorspelde een onderzoeker van Xerox dat het papierloze kantoor in 1995 zijn intrede zou doen. Maar papier is hardnekkig. Pas sinds de komst van cloudoplossingen waarmee je vanaf iedere plek toegang kunt hebben tot data, lijkt die belofte werkelijkheid te worden. Voor notariskantoren is een papierloze organisatie geen eenvoudig streven. Papier raakt aan de notariële kernwaarden. De Wet op het notarisambt en de Verordening aktepapier schrijven voor hoe notariële akten bewaard moeten worden, waarbij eisen worden gesteld aan papier en inkt. De Archiefwet 1995 laat wel ruimte voor digitale dossiers.

BEWIJSKRACHT

Frits van der Woude, partner en advocaat bij Kennedy Van der Laan, adviseerde de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) in 2009 over digitaal archiveren en de juridische complicaties. In 2015 hield hij het onderwerp nog eens tegen het licht. 'De snelheid waarmee de techniek verandert, maakt het lastig. Ging twee jaar geleden nog veel papier door het notariaat, inmiddels is cloudopslag gemeengoed geworden. De vraag is: als ik een papieren overeenkomst scan en ik gooi het origineel weg, geldt dan dezelfde bewijskracht? Als je waarde wilt toevoegen aan een digitaal document moet je eisen stellen aan duurzaamheid, beveiliging en raadpleegbaarheid. De waarde van een digitaal document wordt

'Duurzame toegankelijkheid is het belangrijkste'

bijvoorbeeld ook bepaald door de protocollen van digitale scans. Is er bij het scannen geen vel papier overgeslagen? Als het papieren dossier is weggegooid en het digitale dossier blijkt onvolledig wordt de integriteit van alle dossiers in twijfel getrokken.'

In de praktijk wordt de soep echter niet zo heet gegeten als ze wordt opgediend en wordt aan bijvoorbeeld digitale correspondentie de bewijswaarde toegekend die vergelijkbaar is aan correspondentie in papieren vorm. Van der Woude ziet wel een andere existentiële vraag opdoemen. 'Er is behoefte aan instituten waar je echt van op aan kunt. Hoe zorg je dat je zo'n instituut blijft waar de integriteit van de opgeslagen documenten boven alle discussie verheven is? De notaris betekent: hij die kan schrijven en bewaart. Nu zet hij zijn dossiers in de cloud. Hoe je dat regelt en borgt in een protocol, daarin moet iedere notaris zijn eigen weg vinden. Misschien moet je als notariaat wel naar een centrale opslag van digitale dossiers toe.'

EEUWEN

Wat verandert er als je van een papieren naar een digitaal archief gaat? 'Vanuit ons perspectief is de duurzame toegankelijkheid het belangrijkste', aldus Ruud Yap, afdelingshoofd

digitale archiefdiensten bij Nationaal Archief. 'Papier kan onder de juiste omstandigheden eeuwen mee. Met hard- en software heb je die zekerheid niet. Daarom creëren we voorwaarden die duurzame toegankelijkheid mogelijk maken. Bijvoorbeeld door te adviseren over maatregelen die in dat kader genomen moeten worden. Zo worden verouderde bestanden regelmatig overgezet naar een actueel format. Ook de hardware wordt regelmatig vervangen. En we zijn voorzichtig met het comprimeren van bestanden. Je drukt de informatie in elkaar en loopt het risico van informatieverlies. Ook met encryptie van informatie moet je oppassen, omdat je heel erg afhankelijk wordt van een bewaarde sleutel.' Het Nationaal Archief slaat geen data op in de cloud. 'Dat heeft met eigenaarschap te maken.' Yap heeft wel een advies aan notarissen die hun archief opslaan in de cloud. 'De voorwaarden zijn daar dezelfde. Je wilt dat informatie duurzaam en toegankelijk is. Informatiebeveiliging is belangrijk maar ook het eigenaarschap van je data. Wie kiest voor opslag in de cloud moet weten waar het rekencentrum zich bevindt. In de VS kan de overheid bijvoorbeeld andere bevoegdheden hebben dan in Europa.'

BEDENKTIJD

Guido van den Bos van notariskantoor Van den Bos heeft geen affiniteit met ICT maar verdiept zich er wel in. 'In het logistieke proces zijn we hier heel digitaal. Twee jaar geleden ben ik van softwareleverancier geswitcht omdat ik een onlinedossier wilde. Bij een overdracht van een huis stuurde je vroeger een conceptakte, een nota van afrekening en bijlagen via de post. Nu maak je een pdf van de documenten

en zet je die in een onlinedossier met een vinkje achter de naam van degene die het mag inzien. Cliënten kunnen vervolgens inloggen. Per dossier scheelt het zo een kwartier werk. Maar we hebben nog steeds een papieren dossier. Bijvoorbeeld voor een uitdraai van het Kadaster. En als ik wetteksten raadpleeg, pak ik ook nog steeds een wetboek. Dan weet ik waar ik moet zoeken.'

Heeft het semi-papierloze kantoor het vak van notaris veranderd? 'Inhoudelijk niet, maar de snelheid is wel veranderd. Vroeger kon je zeggen dat de brief op de bus was. Die extra tijd was soms prettig. Nu verwachten cliënten meer handelingssnelheid.'

RAAR

Toen Arjan Kuiper, notaris van Notariskantoor Oudewater, in 2010 het kantoor overnam, was de zolder behoorlijk vol. 'Ik besloot direct over te gaan op een digitaal archief. Aan sommige dingen moet je wennen. Bijvoorbeeld als de makelaar mij het origineel van de koopovereenkomst geeft. Zo'n mooi document met alle

recherches. Ik zeg: dankjewel, scan hem in en gooi hem in de kliko. Dat voelt nog steeds raar. Ook de aantekeningen en de bladen waarop de paspoorten staan, worden gescand. Het papieren dossier wordt steeds dunner. Toch is het fysieke mapje nog steeds het eerste wat mensen hier op kantoor zoeken als de telefoon gaat. Dat is eigenlijk onzin. Net als het printen van iedere mailwisseling. Die wordt al automatisch opgeslagen. Je zou het alleen moeten doen als je iets moet uitzoeken.'

De technologie gaat sneller dan het wetboek. Is dat spannend? Kuiper: 'Ik denk dat het gewoon goed gaat. Bij audits hoor ik in ieder geval niets. Je moet je archief twintig jaar bewaren, maar wat is bewaren? Je moet het kunnen reproduceren. Het staat in de cloud. Daar moet je op vertrouwen. Dat is wel een stap geweest. Een cloudoplossing zag ik aanvankelijk niet zitten. Als het internet uitvalt, heb je niets meer. In 2016 werd de vraag opnieuw actueel. Mijn leverancier drong er op aan. De ICT is zo beter te beheersen. Ik heb wel gevraagd aan mijn

leverancier: wat nu als ik het weer terug wil hebben op een eigen server? Dat is geen enkel probleem, werd mij verzekerd.'

GEVANGENEN

Het kantoor van notaris Linda van de Oudeweetering gaat deze zomer verhuizen. Het vooruitzicht dat het oude archief mee moet verhuizen, stemt haar somber. 'Die kasten zijn zonde van je meters. Het is toch een hele kamer die je moet opofferen. Toen ik het kantoor overnam van mijn voorganger waren het nog drie archiefkamers. Een kamer vond ik het ergste. Er was amper verlichting. Die noemde ik de zwarte kamer. Als ik daar heen moest, zei ik: "Ik ga even bij de gevangenen kijken." Alles scannen was geen optie. We laten het langzaam uitlopen.'

In haar notariskantoor is printen uit den boze. 'Dat is het p-woord. Printen mag hier niet', meldt Van de Oudeweetering opgewekt. 'We hebben een clean desk beleid. Binnen een week is alles gescand en ieder dossier digitaal. Dat was voor mij een prioriteit toen ik in 2013 met mijn eigen kantoor startte. Op de notariskantoren waar ik gewerkt hebt, lagen altijd grote stapels papier op bureaus. Ik vind dat slecht voor de perceptie van de cliënt. Het bevestigt het stoffige imago. Ik ben er echt allergisch voor. De akte wil ik alleen wel op papier hebben. Tenzij het om een overdracht van een woning gaat. Dat zou best met een elektronische handtekening kunnen. In die akte maak je als notaris niet het verschil. Ik geloof eerder in de toegevoegde waarde bij de afhandeling van nalatenschappen of het opstellen van een levenstestament. Dan willen mensen weten waar ze voor tekenen. Dan zoeken ze vertrouwen.' ■